تۇڭعىش كەزەكتى شينجياڭ مادەنيەت ـ كوركەمونەر فەستيۆالىنا نازار

ٴان ـ ٴبي تەاترى «ماناس» پامير ٴۇستىرتىنەن كەلدى

انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى **ين لۋ** 4 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. 4 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى كەشتە ٴتول جاساماپازدىق ٴان ـ ٴبي تەاترى «ماناس» شينجياڭ حالىق تەاترحاناسىندا قويىلىپ، تۇڭعىش كەزەكتى شينجياڭ مادەنيەت ـ كوركەمونەر فەستيۆالىنىڭ ساحناسىنا كوتەرىلدى.

ٴان ـ ٴبي تەاترى «ماناس» ــ 2019 ـ جىلى جياڭسۋ ولكەسىنىڭ شينجياڭعا باعىتتامالى كومەكتەسۋ بويىنشا قىزىلسۋ قىرعىز اۆتونوميالى وبلىسىنداعى الدىڭعى شەپ قولباسشىلىق شتابىنىڭ قولداۋىمەن جاسالىپ دايىندالعان كولەمدى ساحنالىق تەاتر. وندا شينجياڭنىڭ بەيزاتتىق مادەنيەت مۇرالارى بايلىعى باسىمدىعى تولىق كادەگە جاراتىلىپ، ۇلتتىق ەپوس «ماناس» ۇلتتىق حالىقتىق بيمەن بەلسەنە توعىستىرىلعان، جياڭسۋ ولكەلىك وين ـ ساۋىق توبى مەن قىزىلسۋ وبلىستىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسى سەلبەسىپ ورىنداعان، 2020 ـ جىلدىڭ باسىندا نانجيڭدە تۇڭعىش رەت قويىلعان.

بۇل تەاتر 2022 ـ جىلى 8 ـ ايدان باستاپ قايتا دايىندالا باستالدى. قىزىلسۋ وبلىستىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسىنىڭ، اتۇش قالالىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسىنىڭ، ۇلۇقشات اۋداندىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسىنىڭ، اقشي اۋداندىق وين ـ ساۋىق ۇيىرمەسىنىڭ، اقتاۋ اۋداندىق وين ـ ساۋىق ۇيىرمەسىنىڭ ارتيستەرى بىرگە ورىندادى. 3 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنىنەن 23 ـ كۇنىنە دەيىن بۇل تەاتر بەيجيڭدە بۇكىل ەلدەگى ۇلتتىق وڭىرلەر كوركەمونەر ۇيىرمەلەرىنىڭ جىنجىك كورمەلىك قويىلىمىنا قاتىناسىپ، ارت ـ ارتىنان 4 رەت قويىلىپ، جاقسى باعاعا يە بولدى.

بۇل ٴان ـ ٴبي تەاترىندا ماناستىڭ ومىرىندەگى دۇنيەگە كەلۋ، وداقتاسۋ، ۇيلەنۋ، الىسقا ساپار شەگۋ، قايتا ورالۋ سىندى 5 ماڭىزدى بەلەسى بەينەلەنگەن، تەرەڭ سۇيىسپەنشىلىككە تولى ٴان، اسەرلى ٴبي ارقىلى جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ تالىقپاي تالپىنۋ رۋحى مەن وتاندى قورعاۋ سەنىمى جەتكىزىلگەن.

"بەيجيڭدەگى كونسەرتتەگى كۇشتى اكس ارتيستەرگە زور سەنىم سيلادى، ولاردىڭ باسىم كوبى تۇڭعىش رەت ٴان ـ ٴبي تەاترىن ورىنداپ، بۇرىن بولماعان جوعارى دەڭگەيگە سايىس جاريالاپ، كوپتەگەن قيىنشىلىقتاردى جەڭە ٴبىلدى، اسىرەسە، جاس ارتيستەر جونىنەن العاندا، بۇل ٴبىر رەتكى ماڭىزدى جەتىلۋ بولدى"، ـ دەدى قىزىلسۋ وبلىستىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى ياڭ حۋاميڭ.

قارلى تاۋ، مۇز شوقى، اسەم ساحارا، ادەمى وتاۋ... وسى تەاتردىڭ ساحنالىق كوركەمدىك جوبالانۋىندا پامير ٴۇستىرتىنىڭ تابيعي كورىنىسى جانە ۇلتتىق سالت ـ ساناسى سانىمەن ٴوز ايىنىندە بەينەلەندى، كيىم ـ كەشەكتەردىڭ كوزدىڭ جاۋىن الۋى جانە شەبەرلىكپەن جوبالانۋى كورەرمەندەردىڭ القاۋىن العان جارقىن ٴتۇيىن بولدى.

"قىرعىز ۇلتىنىڭ كەستەلەرى، قىرعىز ۇلتىنىڭ كيىم ـ كەشەكتەرى تۇتەگەلدەي مەملەكەت دارەجەلى بەيزاتتىق مادەنيەت مۇرالارىنىڭ ۋاكىلدىك نىساندارى، وسى رەتكى ساحنالىق كوركەمدىك جوباسى دا بەيزاتتىق مادەنيەت مۇرالارىنان تولىق پايدالانىپ، ولاردىڭ وسى زامانعى رەال قۇندى ساۋلەلەندىرۋىنە مۇمكىندىك جاسادى"، ـ دەدى قىزىلسۋ وبلىستىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسىنىڭ ورىنباسار باستىعى قانيبەك تۇردى.

ٴان ـ ٴبي تەاترىنىڭ قويىلۋى ۇلتتىق ەپوس «ماناستىڭ» ٴتيپتى دە كوپ ادامنىڭ ىقىلاسىنا بولەنىپ، اناعۇرلىم جوعارى قوعامدىق نازارعا يە بولۋىن ىلگەرىلەتتى.

"«ماناس» ــ وسى رەتكى كورمەلىك قويىلىم تىزىمدىگىندەگى مەن كورۋگە ەڭ قۇمارتقان، ىنتەرنەتتەن ەرتە بەلەت بۇيىرتقان تەاتر، مەنشە، وندا ٴداستۇردىڭ كوركەمدىگى ساقتالۋىمەن بىرگە، وسى زامان تانىمى باي، ٴبىزدىڭ تالعامىمىزعا وتە لايىق"، ـ دەدى كورەرمەن ليۋ جيڭيۋي.

قىزىلسۋ وبلىسىنان بەيجيڭگە، ونان ۇرىمجىگە دەيىن كورەرمەندەردىڭ ىنتىزارلىعى مەن قويىلىم كەزىندەگى شاتىرلاعان شاپالاق ٴۇنى قىزىلسۋ وبلىستىق ٴان ـ ٴبي ۇيىرمەسىنىڭ باستىعى، وسى تەاتردىڭ باس رەجيسسەرى بۋاجار قۇكىرشيدىڭ سەنىمىن ەسەلەپ ارتتىردى. "ادامزات وركەنيەتىنىڭ اسىلىنا مۇراگەرلىك ەتۋ جانە ونى قورعاۋ ــ ٴبىزدىڭ جاساماپازدىقتاعى اۋەلگى ماقساتىمىز، بولاشاقتا اناعۇرلىم كوپ كوركەمونەرلىك ٴتاسىلدى قولدانىپ، «ماناستى» قۇلپىرتىپ، ونىڭ جاڭا داۋىردەگى تىرشىلىك تىنىسى مەن ومىرشەڭدىك كۇشىن قاۋلاتا ٴتۇسۋدى ٴۇمىت ەتەمىن".

ۇلتتىق ەپوس «ماناس» ــ ولەڭ، ٴان، حيكايا ٴبىر تۇلعالانعان ولەڭ ەپوسى، 2009 ـ جىلى بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ وقۋ ـ اعارتۋ، عىلىم، مادەنيەت ۇيىمى جاعىنان ادامزاتتىڭ بەيزاتتىق مادەنيەت مۇرالارىنىڭ ۋاكىلدىك تۋىندىلارى تىزىمدىگىنە ەنگىزىلگەن، وندا باتىر ماناس اۋلەتىنەن تاراعان سەگىز ۇرپاقتىڭ ۇلتتار ىنتىماعىن، الاباسارلىعىن قورعاپ، سىرتتىڭ شاپقىنشىلىعىنا بىرگە قارسى تۇرعان ىزگى ىستەرى جىرلانعان.

4 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى ٴان ـ ٴبي تەاترى «ماناس» شينجياڭ حالىق تەاترحاناسىندا قويىلدى.
☐ سۋرەتتى انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى تاڭ يۇك تۇسىرگەن

پيەسا «لين جيلۋ» شينجياڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پيەسا ۇيىرمەسىندە ورىندالدى

انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى **ۋاڭ شينحۇڭ** 4 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. "بۇل پيەسا مەنىڭ جان دۇنيەمدى ٴدۇر سىلكىنتتى، ونىڭ بويىنان سەنىمنىڭ كۇشىن كوردىم". 4 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى تۇڭعىش كەزەكتى شينجياڭ مادەنيەت ـ كوركەمونەر فەستيۆالىنداعى كورمەلىك قويىلىم «لين جيلۋ» شينجياڭ كوركەمونەر تەاترحاناسىنىڭ پيەسا ۇيىرمەسىندە ورىندالدى، ۇرىمجى كاسىپتىك داشۋەسى كوركەمونەر شۋەيۋانى مۋزيكا ورىنداۋ فاكۋلتەتىنىڭ وقۋشىسى شياۋ يا ـ ۋىن كونسەرتتى كورىپ شىققانىنان كەيىن تەبىرەنە وسىلاي دەدى.

شينجياڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پيەسا ۇيىرمەسىنىڭ رەجيسسەرى، پيەسا «لين جيلۋدىڭ» ورىنباسار رەجيسسەرى ياڭ حايچاۋ بىلاي دەپ تانىستىردى: بۇل پيەسانى ورتالىق تەاتر شۋەيۋانىنىڭ پروفەسسورى حۋاڭ ۋيرو، جۇڭگو ٴان ـ ٴبي تەاترى ۇيىرمەسىنىڭ مەملەكەتتىك 1 ـ دارەجەلى پيەساشىسى دۇڭ ني بىرلەسىپ جازعان، ورتالىق تەاتر شۋەيۋانىنىڭ پروفەسسورى لياۋ شياڭحۇڭ رەجيسسەرلىك ەتىپ، شينجياڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پيەسا ۇيىرمەسىنىڭ قارت، ورتا جاس، جاس ٴۇش بۋىن مىقتى ارتيستەرى بىرگە ورىنداعان.

بۇل پيەسا شەگىنىستى بايانداۋ تاسىلىمەن لين جيلۋدىڭ پارتيانىڭ جىبەرۋىمەن شينجياڭعا كەلگەنىنەن كەيىن، جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى ۇلتتىق بىرلىكساپ جانە شينجياڭ حالقىنىڭ باقىتى ٴۇشىن ىستەگەن قىزمەتتەرى مەن كۇرەستەرى، اۋەلى، قۇربان بولعاندىعى سىندى حيكايانى باياندادى.

"داۋىرلىك اسىلىگى بەينەنى قالپىنا كەلتىرۋ ٴۇشىن، تۇتاس پيەسا ساحنا ۋاقىتى مەن كەڭىستىگىن 20 نەشە رەت وزگەرتىپ، كورەرمەندەرگە وقيعا جەلىسىنىڭ وزگەرىسىنە ساي كەكتەنۋ، تەبىرەنۋ، كوڭىلدەنۋ، اشىنۋ سياقتى سۇيىسپەنشىلىكتەردى سەزىندىرۋگە كۇش سالدى"، ـ دەدى ياڭ حايچاۋ.

لين جيلۋ "بولۋ" ٴۇشىن، ورىنداۋشى شينجياڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پيەسا ۇيىرمەسىنىڭ جاس ارتيسى ما شوحان قىرۋار ماتەريال كوردى، شينجياڭ داشۋەسى، قۇرباندار قابىرستاندىعى، كورلا قالاسى سياقتى جەرلەرگە قايتا ـ قايتا بارىپ ماتەريال جينادى.

"قۇربان لين جيلۋ ٴوزىنىڭ قىمباتتى جاستىق كوكتەمى مەن شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسىنا قىزىل تۇقىم سەپتى. مەن وسى پيەسا ارقىلى اناعۇرلىم كوپ ادامنىڭ ونىڭ اڭگىمەسىن ٴبىلىپ، قىزىل گەنگە مۇراگەرلىك ەتىپ، قىزىل تامىردى جالعاۋىن ٴۇمىت ەتەمىن"، ـ دەدى ما شوحان. شينجياڭ كوركەمونەر تەاترحاناسى پيەسا ۇيىرمەسى پارتكومىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار ۇيىرمە باستىعى ٴمادينار ابدۇرۋسۇل بىلاي دەپ تانىستىردى: بۇل پيەسا 2022 ـ جىلى مەملەكەتتىك كوركەمونەر قورى ساحنالىق كوركەمونەر جاساماپازدىعى بويىنشا قارجىلاي دەمەلگەن نىسان، 5 ـ كەزەكتى حانزۋ ٴتىلى تەاتر مەرەكەسىندە "پارتيا قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعى نەگىزگى تاقىرىپتىق جاساماپازدىعى بويىنشا 10 تاڭداۋلى تۋىندى" قاتارىنان داڭقپەن ورىن العان.

(باسى 1 ـ بەتتە)

تەمىر جولدىڭ زات قابىلداۋ ـ جونەلتۋ قۋاتىن قالاي جوعارىلاتۋعا بولادى، شەكارا بويىنداعى زات اينالىمى ورتالىعىنىڭ ونىمدىلىگىن قالاي جوعارىلاتۋعا بولادى سياقتىلار وسى رەتكى ساپاردا ٴار جاق نازار اۋدارعان ماسەلە بولدى. شينجياڭ ەلەكتروندى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى مەن قازاقستاننىڭ مەملەكەتتىك تەمىر جول سەرىكتەستىگى "ەل ارالىق تەمىر جول سيفرلى ساۋداسى تالون ـ كۋالىگى كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىرىن" بىرلەسىپ قۇرۋ، ىسكە قوسۋ جونىندە ستراتەگيالىق سەلبەستىك كەلىسىمىنە قول قويىستى.

"شەكارا اتتاعان ەلەكتروندى ساۋدا ساۋدا مولشەرىنىڭ بىرتىندەپ ارتۋىنا بايلانىستى، سيفرلى كەدەنەن ٴوتۋ، سيفرلى ساۋدا ٴتيپتى دە ماڭىزدى بولدى، بۇل ىسانىنىڭ سالىنۋى ەكى جاقتىڭ ساۋدا بارىس ـ كەلىسىنىڭ اناعۇرلىم جوعارى ٴونىمدى، قولايلى بولۋىن ىلگەرىلەتەدى". شينجياڭ ەلەكتروندى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ القا باستىعى ۋاڭ شياۋجيان مىنالاردى ٴبىلدىردى: "كەلەسى قادامدا ٴبىز ناقتى تالون سىناعىن جۇرگىزەمىز، ناقتى ولشەپ ـ تەكسەرىپ سىناقتان وتكىزگەننەن كەيىن، تۇعىر تەز ارادا قولدانىلىپ، جۇڭگونىڭ شينجياڭى مەن ساۋدا جاساسقان ەلدەر اراسىنداعى ٴوڭىر اتتاعان اۋىس ـ كۇيىستى جانە بىرگە قۇرۋ، بىرگە يگىلىكتەنۋ مەحانيزمىن ورناتۋدى، كەمەلدەندىرۋدى ىلگەرىلەتۋگە دەم بەرەدى".

جۇڭگونىڭ شينجياڭى ورتا ازياداعى ەلدەرمەن تاۋ ـ وزەنى جالعاسقان، گۋمانيتارلىق بايلانىسى جاقىن. تالاي جىلدان بەرى جۇڭگونىڭ شينجياڭى تۇڭىرەكتەگى ەلدەرمەن وقۋ ـ اعارتۋ، مادەنيەت، ساياحات، عىلىم ـ تەحنيكا، دەنساۋلىق ساقتاۋ سياقتى سالالارداعى سەلبەستىكتى ۇزدىكسىز تەرەڭدەتىپ، ٴوزارا سەنىمدىلىكتى ارتتىرىپ، ورتاق تانىمدى ۇيىستىرىپ، حالىق تىلەگىن توعىستىراتىن "جۇرەكتەستىك كوپىرىن" بەرىك ورناتتى.

2017 ـ جىلدان باستاپ قاراماي قالالىق ورتالىق شيپاحاناسى قازاقستان مەملەكەتتىك مەديتسينا عىلىم ورتالىعى سياقتى بىرنەشە شيپاحانامەن الىس ارالىقتى ەمدەۋ، كۇردەلى قيىن ناۋقاستارعا بىرلەسىپ دياگنوز قويۋ، عىلمي تالقى مىنبەرى، كۇردەلى قيىن اۋرۋ مىسالىن تالقىلاۋ، عىلىم ـ تەحنيكا سەلبەستىگى سياقتى كوپ ٴتۇرلى فورماداعى حالىقارالىق ەمدەۋ سەلبەستىگىن ۇزدىكسىز ورىستەتتى. بۇل شيپاحانا قازاقستان مەملەكەتتىك مەديتسينا عىلىم ورتالىعىندا جۇڭگو ـ قازاقستان جۇڭگوشا شيپاگەرلىگى بىرلەسكەن زەرتتەۋ ورتالىعىن بىرگە قۇرىپ، جۇڭگوشا شيپاگەرلىكپەن دياگنوز قويۋ، ەمدەۋ تەحنيكاسىنىڭ قازاقستاندا جالپىلاسۋىن جۇزەگە اسىرىپ، قازاقستانداعى ناۋقاستاردىڭ ىرىقشا قۇپتاۋىنا يە بولدى.

وسى رەتكى ساپاردا قاراماي قالالىق ورتالىق شيپاحاناسى مەن قازاقستان مەملەكەتتىك مەديتسينا عىلىم ورتالىعى حالىقارالىق ەمدەۋ سەلبەستىگىن تەرەڭدەتۋ ەسكەرتپە حاتىنا قول قويدى.

"قازىر وسى ەسكەرتپە حات بويىنشا ٴتۇرلى سەلبەستىك تارتىپپەن ورىستەتىلۋدە، بىل تاعى ينتەرنەت جەلىسىنەن تىسقارى عىلمي اۋىس ـ كۇيىستى قالپىنا كەلتىرىپ، جۇڭگو ـ قازاقستان ەمدەۋ سەلبەستىگىنىڭ ورنىقتى ىلگەرىلەۋىن قامتاماسىز ەتەدى". قاراماي قالالىق ورتالىق شيپاحاناسى حالىقارالىق ەمدەۋ سەلبەستىگى كەڭسەسىنىڭ جاۋاپتىسى جياڭ يۋانۋن مىنالاردى ٴبىلدىردى: "ٴبىز وسى رەتكى اۋىس ـ كۇيىستى، سەلبەستىكتى وراي ەتىپ، سەلبەستىك تەبىنىن ۇزدىكسىز ارتتىرىپ، ينفورماتسيادان بىرگە يگىلىكتەنۋدى كۇشەيتىپ، جۇڭگو ـ قازاقستان ەكى ەل بۇقاراسىنا حالىقارالىق ەمدەۋ سەلبەستىگىنىڭ پايداسىن شىنايى سەزىندىرەمىز".

"ٴبىر بەلدەۋ، ٴبىر جولدى" بىرگە قۇرۋ باستاماسىنىڭ جانە اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورماسىنىڭ ىشكەرىلەي ىلگەرىلەتىلۋىنىڭ ارقاسىندا، سوڭعى جىلدارى جيۋشىڭحى تۇقىم شارۋاشىلىعى جارنا شەكتى سەرىكتەستىگى عىلمي زەرتتەۋ ورىندارىمەن تىعىز سەلبەستىك جاساۋ ارقىلى عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋدى كۇشەيتىپ، تەز قارقىنمەن دامۋ مەزگىلىن قارسى الدى. وسى رەتكى ساپاردا اتالعان سەرىكتەستىك قازاقستاننىڭ مەملەكەتتىك ەگىنشىلىك جانە ەگىس داقىلدارى ٴوندىرىسىن زەرتتەۋ ورنىمەن تۇقىم شارۋاشىلىعى عىلىم ـ تەحنيكا سەلبەستىگى جۇلگەلىك كەلىسىمىنە قول قويدى.

"ارالاسۋ، كەڭەسۋ، جۇمىس باسىندا ارالاۋ ارقىلى ٴبىز ٴار ەلدىڭ ەگىس داقىلدارى تۇقىمىن جەتىلدىرۋ جاعىنداعى سۇرانىسى مەن بەتالىسىن اناعۇرلىم ىشكەرىلەي ۇعىستىق". وسى سەرىكتەستىكتىڭ باس ٴونىم جاۋاپتىسى ۋاڭ چاڭحاي بىلاي دەدى: "قازىر ٴبىزدىڭ ٴارقايسى جۇلگەلىك كەلىسىمىمىزدەگى تارماق كەلىسىمدەر ٴبىر ـ بىردەن دايىندالىپ جاتىر. بىل جەرگىلىكتى عىلمي زەرتتەۋ قۇرىلىمدارىمەن سەلبەستىك تەبىنىن كۇشەيتىپ، ٴوزىمىزدىڭ ٴبىر ٴبولىم باسىمدىقتارىمىز بەن بايلىقتارىمىزدى جەرگىلىكتى ورىندارعا كىرگىزەمىز ٴارى كاسىپ سالالاندىرا جالپىلاستىرۋدى جەدەل جۇرگىزەمىز".

"ٴبىز كەلىسكەن نىساندارىدى، كەلىسىمدەردى ٴبىر ـ بىرلەپ سالالاپ، ٴبىر ـ بىرلەپ تياناقتاندىرىپ، سەلبەستىك جەتىستىكتەرىنىڭ تەزىرەك تياناقتانىپ، ونىمدىلىك كورسەتۋىن بەلسەنە ىلگەرىلەتىپ، قارجى قوسۋ، وقۋ ـ اعارتۋ، ەمدەۋ، فينانس سياقتى كەلىسىمدەردىڭ شينجياڭنىڭ جوعارى ساپالى دامۋىندا بەلسەندى رول اتقارۋىن ىلگەرىلەتەمىز"، ـ دەدى اۆتونوميالى رايوندىق ساۋدا ىستەرى مەڭگەرمەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۋجيى لي شۋان.